

Gevleugelde vrouwen

Het is niet altijd eenvoudig afspreken met Truus (Geertruida Emma Catharina) Bloem-Margadant, want voor je het weet is ze weer van huis, kamperen op een groene camping. Een 89-jarig natuurwonder lichtvoetig op vogel- en libellenjacht. „Ik ben nogal een zwerver“.

Mijn moeder had wel belangstelling voor de natuur, die keek ook veel. Mijn vader was leraar op het Kennemer Lyceum tegelijk met Jac. P. Thijssse, die daar ook kort les gaf. Dat was in de jaren twintig. Thijssse woonde in Bloemendaal, dus je kwam elkaar wel eens tegen. Ik kende hem wel, maar kwam niet zo vaak bij hem over de vloer. Maar als je hem tegenkwam had hij altijd wel een praatje.

Ging u ook naar het Kennemer Lyceum?
Nee, ik had het wel gewild, maar het mocht niet. Ik ben naar de HBS-A gegaan, in Haarlem.

Een soort meisjesdeportatie, HBS-A?
Nee hoor, er zaten maar vier meisjes in de klas. Ik was toen al erg met de natuur bezig. Als kind zat je altijd in de duinen hè. Op zondag zei mijn moeder 'gaan jullie maar spelen', en dan gingen we naar het Brouwerskolkje. Onder het prikkeldraad door, winkelhaak in mijn zondagse jurk. Waarop mijn moeder zei dat ze me alleen nog maar oude vossen aan zou trekken. Maar ja, moet ze me maar geen zondagse kleren aandoen.

Ging u met vriendinnen naar buiten?
Ik zat in Haarlem op school maar woonde in Overveen en later in Aerdenhout. Die vriendinnen vonden dat zó ver weg. Ik ging vaak met mijn broer Wim op stap. Hij werd later mossenexpert. Op de kampen zongen ze altijd 'de mosjesman, de mosjesman uit Wageningen'. Ik deed ook veel aan planten.

Hoe gingen de kampjes vroeger?
Ik ben zelf niet lang met de NJN-kampen mee geweest, want ik had niet veel vakantie. Mijn broer had meer tijd om mee te gaan. Hij was ook kampleider. Ook destijds was het bij de NJN gewoon jongens en meisjes door elkaar, hoor. Maar ik ging meestal met mijn moeder en mijn zussen op vakantie. We hebben wel eens naast zo'n kamp gestaan. Mijn broer vond het maar niks dat zijn moeder er zo dichtbij stond. Ik kon er wel van profiteren, door

steeds te vragen of ze iets gezien hadden. En dan zelf erachteraan.

Had u wel een kijker in die tijd?

Ja, een Zeiss. Maar die was nog niet zo goed als de huidige kijkers. De lenzen worden nu veel beter geslepen. Ik ben niet echt merkvast en heb nu een Kowa.

Uw man, Freek, zat ook in de natuur. Had u hem in uw jeugd ontmoet?

Jammer genoeg niet. Mijn man kwam van Vlieland. En hij heeft vanaf zijn zesde jaar op Texel gewoond. Later is hij naar Amsterdam vertrokken om bij Buhrmann te gaan werken. We ontmoeten elkaar in de oorlog. Hij was lid van de jeugdclub van de Amsterdamse KNNV en ik van de jeugdclub in Haarlem. Amsterdam ging toen altijd met ons mee, vanwege de leukere excursies en het leukere gezelschap. Hij kwam vaak met Frits Nijland. Zo heb ik hem leren kennen. Hij had nog niet zoveel oog voor meisjes. In de Zaanstreek, waar ik vandaan kom, zat hij altijd achter de reigers en weidevogels aan. Hij was vogelfotograaf en heeft veel mooie opnamen gemaakt. Mijn man drukte ze zelf af. Daar was ie erg secuur in. Op mijn dertigste zijn we getrouwd.

Hij kwam ook op de beroemde baggeropspuitplek De Rothoek, net als Johan Sluimers van de Prisma-gidsjes. Die was politiek gezien niet brandschoon.

Hij kende Sluimers heel goed. En die wás wel verkeerd, hij was wel van het handje, zoals we dat destijds noemden, maar hij dééd verder niks verkeerd hoor. Vogelaars lieten hem wel eens een beetje links liggen. Sluimers was reuzegoed in steltloperij. En de Rothoek was een prachtige plek voor dat soort vogels.

Trektellen, vangen, excursies, lezingen

We hebben dertig jaar vogeltrek geteld, dus dat is een reuzentijd. Bij het Bloemendaler strand telden we van september tot november. Je had nog grote aantallen Vinken en Spreeuwen, dat is naderhand veel minder geworden. Toen de Vogelwerkgroep Zuid-

Is het verbeelding, of steken in rap tempo steeds meer vrouwelijke vogelaars hunne kopjes boven het maaiveld? Aan SOVON zal het niet liggen.

Dit keer een Gevleugelde Vrouw avant la lettre. Guus van Duin in gesprek met een monument.

Kennemerland werd opgericht, zijn we er direct mee begonnen. Het eerste jaar hebben we nog niet alles goed opgeschreven. Je moest er nog inkomen en alleen in Wageningen was wat ervaring met trek-tellen, verder deed daar geen mens aan. Het tweede jaar, dat was in 1959, zijn we alles gaan opschrijven. Mijn man heeft lijsten gemaakt en die worden nog steeds gebruikt. We hadden een vel voor het weer, dat noteerden we eens per uur. En een vel voor de vogels, die hielden we per kwartier bij. We vermeldten soort en aantallen. Thuis werd het uitgewerkt. Zo hebben we in de loop der jaren mooie series geproduceerd. Gelukkig is het tellen voortgezet door jongeren.

Er waren nog geen cd's met vogelgeluiden

Maar we hadden al vrij veel kennis van de vogels, hoor. Ook de ervaringen op de vinkenbaan speelden een rol. Vergeleken met tegenwoordig stond het allemaal nog in de kinderschoenen. Nu halen ze ook de zeldzaamheden eruit. We hadden contact met andere telposten, ook in het buitenland. We deden koperwiekenonderzoek per telefoon. We hadden een lijst van mensen die meededen, een stuk of vijftien. Als er trek was belden we dat door. Bellen, opnemen en weer snel neerleggen. Dan wist je dat er trek was, en het kostte bijna niks. Zo kreeg je een beeld van hoe de trek over het land ging. Boven zee maakten ze het meeste lawaai, dan riepen ze druk. En boven steden waren ze ook goed te horen, misschien doordat ze daar lager vlogen. Het resultaat is ooit gepubliceerd in het Vogeljaar.

Deed u ook aan avondtrek?

Een enkele keer hebben we 's avonds geteld, maar dat leverde te weinig op. Je had al weinig vrije tijd, want er was ook nog geen vrije zaterdag. Mijn man kwam pas om 7 uur 's avonds thuis. Het was allemaal maar liefhebberij.

Heeft u nu nog contact met trektellers?

Het zijn allemaal van die jonge jongens. Als je op een vergadering van de vogelwerkgroep bent, praat je er wel over. Een kennis van mij heeft een computer en die volgt ook de vogeltrektellersgroep. Maar dat gaat mij boven mijn pet.

Had u nooit het gevoel: nou heb ik die trek wel gezien.

Nee, niet echt. Je zag wel dingen minder worden. Op het laatst had je bijvoorbeeld helemaal geen trek van Bonte Kraaien meer. We hebben de tijd meegemaakt dat er spreekruyfronten overkwamen met een breedte van zee tot de watertoren van Overveen. Dat is vijf kilometer. Dat was machtig.

En het vangen?

In ongeveer 1962 zijn we met de vinkenbaan begonnen in de Kennemerduinen. Mijn man was gek op Spreeuwen vangen. En ik vond ze allemaal wel leuk: Vinken, Spreeuwen, Kneuen, Veldleeuweriken, alles wat je naar beneden kon trekken met lokvogels. Die liepen op de baan en in het hout had je wat lokkers hangen. We hielden een aantal soorten over, zoals Vinken, Sijsjes en Putters. 's Zomers zaten ze bij mij in de volière. Ik had een volledige vergunning en heb doorgevangen tot mijn zeventigste.

U heeft veel bestuurswerk gedaan. Wel eens last gehad van het vrouw zijn?

Nee, nooit. In het begin was ik de enige vrouw, en bovendien voorzitter van de vogelwerkgroep. We hadden een bijeenkomst in een hotel. In de pauze kwam er een kelner binnen en die keek wel wat vreemd op. Die vond het maar niks. De mannen vonden het wel best. Menno Luikinga, die veel met Jan Strijbos optrok, zei wel eens: 'Ach, de koningin is toch ook een vrouw'.

Een hele staat van dienst

De vogelwerkgroep is nog steeds erg actief. Dat komt natuurlijk ook doordat de omgeving zo meewerkt. Je hebt zoveel verschillende terreinen. We hebben net ons vijftigjarig jubileum gevierd. Ik heb veel excursies geleid voor de KNNV, planten en vogels. En we gaven 's winters veel lezingen, wel dertig. Dus alles wat we deden werd goed gedocumenteerd. We gaven ook vogelcursussen voor de vogelwerkgroep. Later gingen zich daar meer mensen mee bezighouden, en ook Amsterdam nam de cursus over. Op een bepaald moment kreeg mijn man last van zijn gezondheid, dus ik kon wat moeilijker weg. Ik werkte, had kinderen en het huishouden. Ik was op de tuinbouwschool geweest en werkte in Aalsmeer in een plantenkas; Gerbera's, Cyclamen, Hortensia's.

Heeft u favoriete soorten?

Kleine Bonte Specht vind ik wel leuk. En de Spotvogel, maar die hoor je wat minder. En de Hop natuurlijk. Die hebben we ook een keer op een boerenpad op Öland gezien. De Zweden waren zo gedisciplineerd, die bleven allemaal keurig vanaf een afstand kijken. Die Hollanders vliegen er naar toe, en dan is ie weg. Het is hier overbevolkt en dan merk je toch dat de mensen agressiever worden. Daar hebben ze alle ruimte.

Maar ze zijn wel een beetje saai, die Zweden.

Ach, dat valt best mee. Mijn man sprak Zweeds, dan heb je meteen contact met ze. En dan zijn ze niet saai hoor.

Niet de neiging gehad om na de dood van uw man te stoppen?

Wij deden altijd alles samen, en werden wel het ideale echtpaar genoemd: waar je Truus ziet, zie je Freek, waar je Freek ziet, zie je Truus. Na zijn overlijden ben ik gewoon naar buiten blijven gaan. Het heeft nu eenmaal mijn interesse. Ik heb nog lang aan de wintertellingen meegedaan, maar daar heb ik vorig jaar voor bedankt. We deden de Spaarndammerpolder en ik telde vanaf het begin mee. Toen mijn man overleden was, ging mijn vriend mee. Maar ik hoor het niet goed meer, dus dan heeft het niet veel zin. In het voorjaar en in de zomer gaat dat nog wel. Doordat je de meeste geluidjes wel kent, heb je maar een paar toontjes nodig om te weten wat het is. Geluiden in de verte, dat is soms wat moeilijk. Tuinfluiters, Zwartkoppen, lijsters en mezen kosten me geen moeite. Het is jammer dat veel mensen in je omgeving iets gaan markeren. De een kan niet meer lopen, de ander heeft last van duizeligheid, of nog iets anders. Ik heb gelukkig nogal wat jongere vrienden met wie erop uit kan. Ik ben alleen sinds een jaar wat minder mobiel, doordat ik geen auto meer rijd.

Hoe blijft u zo kwiek?

Gezond geleefd. Niet roken, niet drinken, altijd buiten. Ik fotografeer ook graag. Ik heb een Nikon en net een nieuwe Canon. Ik fotografeer vooral planten en libellen. Vogels niet, dat deed mijn man meer. Hij nam ook geluiden op, en filmde. Voor die films moet ik nog onderzoek vinden. Ik heb hier ook wat foto's. Van Öland, waar we graag heengingen voor de trek, de hele maand september. De laatste tien jaar samen zijn we twee keer per jaar naar Zweden geweest. Machtig, die overvliegen de Kraanvogels. Twee jaar geleden ben ik er voor het laatst geweest. Falsterbo vonden we wat te druk worden. Op Öland zag je het eigenlijk net zo goed, weliswaar niet van die grote aantallen, maar toch nog fantastisch genoeg. Dat was mooi. Op een van de vakantiefoto's zie je ons bij Ouddorp, op de motor, in 1950 of '51. Het was een DKW 125 cc. Die had de hele oorlog onder de vloer gezeten bij Frits Nijland. Na de oorlog was mijn man de eerste die rijden kon. Hij had ook een zware motor, maar die hebben de Duitsers in het begin van de oorlog ingepikt. Daar kreeg je toen nog geld voor uitbetaald, en daar had hij de motor die op de foto staat van gekocht. En een naaimachine.

Guus van Duin

(Guus van Duin, kenner van vogels, vrouwen en journalistiek laat al enige jaren zijn warme hart spreken in een freelance bijdrage aan SOVON-Nieuws)